

Narvik 9. april 1940

Dr. T. K. Derry og "Nordens Gibraltar"

Av Konrad Sundlo

I sin bok «The Campaign in Norway», omtalt i dette blads nummer for 5. desember i år, kommer dr. T. K. Derry også inn på det som i propagandaen ofte ble omtalt som et slags «Nordens Gibraltar», Narvik altså, og skriver her:

Garnisonen som tallet 450 mann var i en fart blitt forsterket nettopp som tyskerne kom. Den kunne fremdeles ha ydet en viss mostand støttet til to nybygde mitraljosebunkers. Men sjefen, oberst Sundlo, som var en av de meget få av Quislings tilhengere som var i en nøkkelstilling, avsto det avgjørende øyeblikk å gjøre motstand. Da han ble avløst ved divisjonens ordre, var tyskerne i byen, og det var for sent for hans efterfølger å gjøre mer enn å få trukket halvparten av garnisonen ut av byen ved et dristig bluff.»

I en anmerkning gjør oversetteren — oberst Johannes Schiøtz — oppmerksom på, at den opprinnelige anklage mot meg for forrederi 9. april bar blitt trukket tilbake i den endelige anklage.

Det er adskillig å si på denne fremstillingen, hvilket vil fremgå av det resultatet Eidsivating militære Lagmannsrett og Høyesterett kom til:

Eidsivating militære Lagmannsrett:

Dom av 13. mai 1947:

«Tiltaltes disponering av sine avdelinger for strid om natten kan klandres, men situasjonen var så uredig og vanskelighetene så store på grunn av uværet og avdelingenes ringe styrke i forhold til områdets utstrekning at retten ikke antar at straff kan komme til anvendelse. Om de faktiske forhold vises til den tidligere fremstilling. Dette gjelder også inngåelsen av «våbenhvilen». Den kan ikke

i og for seg ansees rettsstridig. At han ikke gjorde noe for å etablere en demarkasjonslinje og ikke protesterte mot tyskerne fremrykkning m. v. som i tiltalebeslutningen omhandlet, kan ikke gjøre ham straffskyldig. Ethvert forsøk i nevnte retning måtte etter situasjonen ansees fruktesløst.»

«Heller ikke finnes tiltalte straffskyldig for å ha latt seg ta til fange uten å gjøre tilbørlig motstand. Vanskelighetene utviklet seg så hurtig og overmakten var så stor at det ikke ville være rettferdig å trekke ham til ansvar for ikke å ha unndradd seg fangenskap.»

«Retten er enstemmig av den oppfatning at Narvik by ikke var festning eller befestet plass, selvom der var endel mer eller mindre stasjonære forberedte stillinger inne i byens område, 2 blokkhuser og skyttergravsstillinger besatt. Narvik må ansees for åpen by og overgivelsen ansees foregått i åpen mark.»

Retten finner at tiltaltes forhold m. h. til overgivelsen under de gitte forhold ikke kan ansees straffbart. Utviklingen var på det tidspunkt brakt til det stadium at tiltalte og hans tropper var omringet av en helt overlegen fiende. Alle midler til forsvar var å anse uttømt i lovens forstand selv om de i det hele ikke var satt inn — og enhver utsikt til å slå seg igjennom eller til å få betimelig unnsetning måtte fremstille seg som utelukket. Tiltalte måtte trefte en øyeblikkelig avgjørelse og veie den sannsynlige katastrofale følge av motstand på det tidspunkt mot plikten til å hevde landets og sin egen ære ved å nekte overgivelse og utsette byen for beskytning også fra krigsskipene.

At det lyktes majorene Om-dal og Spjeldnes å komme seg ut med ca. 200 mann av de ca. 7—800 som var i byen —

(Forts. s. 8).

Vårt ønske

Av Erling Bjørnson

Hele livet gjennom er det vel ikke det menneske, som lever uten ønsker. Det være den høyeste på samfundets stige, eller den laveste derne. Men uten ønsker er ingen. Selv de med varme og kjærlighet i sitt hjem og med utkomme nok — så har de ønsker! For ham dernede er det vel lett å skildre hvor ønskene ligger, enten de går innom ham selv, med håp for endring i hans karakter, eller at ønskene og håpet rettes mot samfunnet.

Alle har vi ønsker, og jo sterkere vi nærmer oss julens høytid, denne tusenårige kirkefest med juleklokker og minner fra barndom og hjem, tente lys, forventning og håp, ønsker, ønsker!

Og her jeg idag sitter i tanker fra denne tid, må jeg erkjenne, at de løfter og gleder mine ønsker den gang ga, har den senere alder med slekt, politikk og livets kamp — manglet den poesien omhet, den varme rettferdighet, som ringte julen inn med de tusen ønsker i barndom og uskyldighet!

Jeg leser i disse dager et klassisk verk av den franske dikter Francois Coppée, — «Skyldig — ikke skyldig» — som viser livets utvikling og slektens ansvar for livets gjerninger. Og tankene gikk mot det som hender i Norge idag, snart 10 år etter seirens rus, hvor makten tok tusen av sine brødre og søsken og førte dem inn i kalde fengsler, fra hjem, fra hustru, fra barn, fra omsorg. — Og fremdeles sitter mange, mange inne. Vekk ifra alt de har kjært. Uten anelse om noen «brøde» mot sitt fedreland. Snart skal de

Hr. Oatis dømmer?

- men anga 24 tsjekkere

London (FCI) — AP-korrespondenten William Nathan Oatis' uttalelser om at «tsjekkerne støtter kommunistregimet i Tsjekkoslovakia i en større grad enn folk flest tror, og at det for nærværende ikke er noen effektiv opposisjon mot regimet» kan ikke oversees uten en kraftig protest. Under andre omstendigheter ville slike uansvarlige bemerkninger ikke være verdt oppmerksomhet. Men det faktum at Oatis «Praha-memoarer» distribueres av Associated Press i hele verden gjør at det må gripes inn.

«Ingen effektiv opposisjon mot kommunistregimet,» sier Oatis. Det er intet i veien med de tsjekkiske frihetskjemperes kampånd, men AP-korrespondenten glemmer at kommunistregimet er et militærdiktatur. Noen demonstrasjoner kan selvfølgelig være tapre, men må desverre være for-gjeves.

Tiltross for at vi i det fri vesten ikke har rett til å for-

lange at de slavebundne folk går til opprør eller demonstrasjoner har allikevel tusener vist sin avsky for regimet uten å tilstå noesomhelst, som f. eks. Oatis. Heller ikke er det vanlig praksis blant frihetskjemperne at de angir sine venner. Oatis, for å redde sitt eget skinn, anga 24 tsjekkere til sikkerhetspolitiet. Kommunistenes fengsler og slavearbeidsleire er fylt av «politiske forbrytere». Opposisjonen, både den organiserte og den individuelle, har vist seg til stadighet bl. a. ved hemmelige aviser, boikott av partimøter, sabotasje, motstand mot organiseringen av kollektive landbruk, demonstrasjoner og oppstander. Dette har gjort det nødvendig for regimet å holde 8 velutrustede politikorps, et innviklet spionasje- og angiversystem, voldsom propaganda, streng sensur av aviser og publikasjoner, forbud mot å lytte på vestlig radio, samt utrenskninger og rettssaker i stor stil for å knuse motstanden.

Megadød - et nytt uhyggelig begrep

Det er oppstått et nytt ord, som George Orwell ikke har nådd å få med i sin pessimistiske bok «1984». Det er ordet megadød. Både i den populære presse og i tekniske tidsskrifter beskjefter amerikanerne seg med størrelsen av de tap som et all-out atomangrep på Statene ville bringe og hvor mange mennesker som ville miste livet. De liker ikke å operere med milliontall når det gjelder slike fryktelige utsikter og har derfor oppfunnet en

ny størrelsesbetegnelse. En megadød vil ganske enkelt si 1 000 000 drepte, og man forstår forsiktigheten med uttrykkene, når teknikerne regner med et tap på 13 megadød. Hvis det kan være en trøst, regner engelske teknikere med at et tilsvarende angrep på England ville koste «bare» 2 megadød. — Og så kommer vi etter de vise menn som sier at verdens frykt og nød.

atter høre julens «fredsklokker» og i sine såre tanker atter følge de der hjemme som i bønn og rettferdighet har banket på makthavernes dør, uten svar eller hjerte.

Er dette en mangel på slektenes ansvar for livets utvikling, som idag fører maktens tøyler i Norge? Har maktens storhet ifra den største og ned til den minste lakei tapt hjer-

tet godhet og rettferdighetshandling?

Og her kommer vårt store nyttårsønske i år:

Frigi Norge fra det knugende mørke, styrkenes ubarmhertighet, og bring atter solskinn inn i vår dag, vårt håp, vårt ønske.

Frigi de overvunne!

Erling Bjørnson.

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør.

Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407.

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5, Oslo — Tlf. 37 76 96

Det nye års oppgaver

Ved inngangen til det nye år strømmer tankene på. Har vi gjort, hva vi kunne for våre medmennesker i det år som nå er gått over i historien, og står vi rustet til å ta fatt på de oppgaver som venter oss i dagene som kommer?

Vi vet med oss selv, at viljen har vært mer redbon enn evnene og kreftene og at meget er ugjort. Men målene står klart for oss — tross de mange bakker og kneiker som vi må over. Og det første og viktigste mål er og blir full sosial oppreisning for alle de politisk skamdømte, ikke bare for dem, som bærer sitt tunge kors i følelsen av sin egen utilstrekkelighet overfor rettskrenkelsene, men også for dem som i selvoppgitt og dels i sløvheter har funnet seg i overgrepene og lever i ytterkanten av samfunnet så ubemerket som mulig.

For oss, som er den sosiale oppreisnings frontsoldater, er det nye år et forventnings år. Vi venter på den vitenskapelige utredning fra det svenske institutt, og vi venter i håp om en saklig og nøktern påvisning av det som egentlig skjedde før, under og etter okkupasjonen. Vi kan i dag intet si om resultatene, for de som arbeider med sakene, utfører sitt arbeid uten ytre påvirkning. Går deres utredning i vårt favor, er saken klar, og da har vi noe å legge fram for verdensopinionen og noe som kan danne grunnlaget for en revisjon av de politiske dommer, som er overgått oss.

Vi måtte gå denne vei, fordi alle andre var stengt av dem, som vil ha «ro omkring rettsoppgjøret» og som vil oss ondt. Og vi har gjort det også ut fra det ideelle motiv, at vitenskapens plikt er å søke sannheten for sannhetens skyld uten bihensyn, og fordi vi vet, at det er bare den hele og fulle sannhet som kan gjøre vårt folk åndelig fritt og friskt etter de mange og tunge år.

Så får det komme, som komme må. Men ved siden herav har vi mange uløste oppgaver, som har krav på våre evner og krefter. Forbundet for Sosial Oppreisning må fortsatt utbygges fra nord til syd, fra øst til vest slik at alle de politisk dømte til enhver tid og på hvert enkelt sted kan finne sine tillitsmenn. For de, som gikk i spissen eller lot seg forlede til medløperi i «folkedommen over NS», lever ennå og virker — snart åpenlyst og snart i det skjulte. Tid om annen kommer det til likefrem vulkanske utbrudd, og det ser ut som om disse utbrudd er koordinerte med visse begivenheter også utenfor våre grenser. De viser at hatets og uforsonlighetens krefter er likefrem uhyggelige og at den roen om det politiske rettsoppgjør, som det tales så meget om og som kreves av oss, bare er et skalkeskjul og er båret fram av angstbiteri. Mot dette kan vi bare sette vårt forbunds organisasjonens egen styrke og vårt blads slagkraft. Vi har ingen annen utvei uten oss selv og vår egen solidaritet, vårt oppgjør er tro på sannhetens og rettferdighetens evige mønstre våre tropper. Det er fortsatt ingen vei ut eller imot. Og det er i de brede masser mellom oss og dem, som er i mot, at vi i dag skal sprede sannhetens lys som en lyshørlig misjonsvirksomhet, for blant dem møter vi oppgjør som er et slett sinn, en gledelig kjensgjerning etter så mange års folkefront.

Her ligger således våre oppgaver i det nye år. Og spørsmålet er derfor i dag: ER DU MED?

Vi ønsker alle våre lesere og medarbeidere et fremgangsrikt og godt nytt år.

Sovjet-reportasje

Norge hadde i november besøk av en sovjet-russisk delegasjon av kunstnere, som besøkte bl. a. steder også Oslo hvor de holdt konserter og danseoppvisninger.

I det sovjetiske tidsskrift «Ny Tid» beretter en av deltagerne om turen og skriver bl. meget annet følgende:

«Ved kaien står Rådhuset. Utvendig gir det intet stort inntrykk, men den innvendige utstyr er fortreffelig. De utmerkede veggbilder fra det norske folks historie og daglige liv, den byggemessige utforming av salene er yndig og omtenk-somt utført. Overtruffet blir Rådhuset i yppig prakt av det åtteetasjers, marmorbekledte hus som tilhører storkapitalistenes parti, — Høyre, som på sin side står tilbake for U. S. A.-Ambasadens tolvetasjers hus. Vi fikk høre en bitter spøk i Oslo: Størrelsesforholdet mellom disse tre bygninger tilsvarer fullstendig de reelle politiske forhold som behersker landet.»

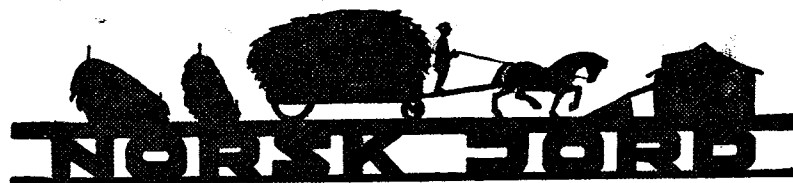
Det er oss en glede å gi våre lesere anledning til å lære Oslo godt å kjenne, for ikke å si lære kommunistisk reportasje å kjenne.

«Den geistlige eller religiøse forfalskning av historie, som kalles legende, kan man tydelig ta og føle på i Olav den helliges saga allerede lenge før Einar Tambaraskjelver sammen med biskop Grimkel gjorde det største politiske mesterstykke eller knep, som noen gang har funnet sted i Norges historie, nemlig da de forvandlet den falne Olav digre til helgenen Olav den hellige.»

Dette skrev Gustav Heber i sin bok om Harald Haarfagre, utkommet 1934.

Siden den tid har vi opplevet okkupasjonstiden og en politisk og kirkelig forfalskning av historien, som slår Einar Tambaraskjelver og biskop Grimkel. Hva den rømte regjering utpønsket i Londons undergrunn for å skjule sin egen skammelige forsvarsnedbrytende virksomhet i årene før krigen, er et mesterstykke,

Årsmøte

Årsmøte i Norsk Jord avholdes tirsdag den 26. januar 1954 kl. 12 i møtesalen i Restaurant Cecils 2nen etasje, Stortingsgaten 8, Oslo.

Til behandling foreligger de i lovenes § 3 omhandlede saker. Det vil derhos bli innledet til diskusjon om de aktuelle spørsmål.

Etter møtet vil det samme sted bli holdt en fellesmiddag. Man tillater seg å anmode om at de som ønsker å delta i middagen melder seg skriftlig til Norsk Jords sekretariat, Kierschowsgt. 5, Oslo, innen 19. januar d. å.

Anders Hafskjold,
Repr.skapets ordf.

Sør-Trøndelag avdeling

hadde årsmøte lørdag før jul. Avdelingen er delt opp i 14 distrikter som har hver sin tillitsmann og er således fullt utbygget. Der ble foretatt valg på tillitsmenn for disse distrikter, de fleste ble gjenvalgt. Som fylkestillitsmann ble gjenvalgt Anders Skogstad, Spongdal, som også er medlem av Forbundsstyret. Frammøtet var gledelig stort og lover godt for det fortsatte arbeid.

og alt ble slukt rått av de passive hjemmesittere. Sin egen uduelighet, sitt eget kortsyn, sin egen feighet, forvandlet de til patriotisme. Og de ble tiljublet ikke minst av de omlag 200 000 tyskarbeidere, som plutselig sto der som de hvite lam, mens NS-folkene — tyskernes mest ubehagelige motstandere under hele okkupasjonen (Cfr. bankdirektør Rygh) — ble kastet ut i mobbens pøl som hele katastrofens syndebukker.

Vi innrømmer at det var godt gjort i øyeblikket, men det har etterhånden påført nasjonen en kreftskade som det vil ta århundrer å helbrede. Det skal vi ikke glemme, og derfor har vi bare historiens avklarende lys å stole på i vår kamp for rett, rettferdighet og oppreisning.

Vi minner alle de utstøtte om dette nå når vi går inn i et nytt kampens år.

Fra en artikkel i Dagbladet 8-9 53 henter vi følgende hjertesukk:

«Et skikkelig menneske som skriver en artikkel i en avis kan i dag bli gjenstand

for politigransking, dersom han beveger seg utenfor regjeringsgodkjente emner, spesielt når det gjelder utenriks- og forsvarspolitik. Hvilke praktfulle kartotek-kort må det ikke finnes over yrkesjournalistene i dette land.

Hr. justisminister: Hvilket nummer får kartotek-kortet over denne artikkelen?»

Men — denslags må ikke hindre våre lesere i å bidra til vårt eget blads alsidighet ved flittig å gi sine meninger tilkjenne. Vi beskytter alle innsendere mot enhver overvåkingstjeneste som krenker ytringsfriheten.

Fhv. biskop Eivind Berggrav sier i et intervju i Arbeiderbladet:

«Toleranse er et begrep som hører hjemme innen humanitetens sfære. Intet gjør livet eklere enn hjertets intoleranse.»

Ja, han vet det vel han, som skrev den beryktede bok om «Folkedommen over NS». — Men det å se bjelken i sitt eget øye er vel en livskunst, som ikke står i kurs i dag.

Saken mot general Yamashita

Av F. J. P. Veale

Vi har fått anledning til å offentliggjøre denne interessante artikkelen av den kjente engelske jurist, F. J. P. Veale, forfatter av en bok som nylig er utkommet i U. S. A. og som har vakt betydelig oppsikt. Bokens tittel er «Advance to Barbarism» («Fremover mot barbariet»). Den ble utførlig omtalt av signaturen «K.» i vårt blads julenummer.

I Amerika utkom der i 1949 en bok med et usedvanlig skarpt angrep på den karikatur av en «krigsforbrytersak» som reistes mot general Yamashita og som endte med at Yamashita ble dømt til døden ved hengning. Det er denne boken, A. Frank Reel's «The Case of General Yamashita», som Mr. Veale anmelder i denne artikkelen. En av vårt blads medarbeidere har fått Mr. Veale's tillatelse til å offentliggjøre anmeldelsen i «Folk og Land».

Redaksjonen.

Autorisert oversettelse
for Folk og Land.

Det er nå nesten seks år siden at krigsfangers hittil untastede rett til ærefull behandling ble forandret til seierherrenes rett til å stille dem for retten på grunnlag av noe som med et teknisk uttrykk er kjent under navnet krigsforbrytelser, idet seierherrene selv sørger for å fremskaffe de nødvendige anklagere, dommere og bødler. En av de første av disse rettsforhandlinger fant sted i Manila høsten 1945. Det var saken mot general Yamashita, mannen som inntok Singapore.

I alle vesentlige punkter er der ingen forskjell på denne saken og de andre saker av lignende art, hvor seierherrene bemyndiger seg selv til å avsi dommer på grunnlag av sitt eget anklagemateriale mot en krigsfange. I denne saken er imidlertid det kommet til, at kjensgjerningene er blitt lagt fram og gjort til gjenstand for en grundig behandling i en bok som står alene i litteraturen om det som dr. Harry Elmer Barnes kaller «dette sørgelige og beklagelige emne». I de fleste bøker om disse krigsforbryter-saker er det først mulig å komme fram til realitetene etter møysommelig å ha tatt lange ordrette utdrag av forhørene og uten annen hjelp enn den man muligens kan finne i et forord som i alminnelighet er skrevet av en eller annen fremtredende representant, enten for dommerne eller anklagerne, og som er mer opptatt med å finne unnskyldninger for sin egen deltagelse i rettsforhandlingene enn med å klargjøre kjensgjerningene.

I boken «The Case of General Yamashita» av A. Frank Reel (University of Chicago

Press, 1949) blir alle vesentlige kjensgjerninger lagt fram på en klar og tydelig måte og i en beundringsverdig behersket form. Personlige bemerkninger og utfall får ikke lov til å forstyrre beretningens rolige gang, nvd der gjør boken enda mer leseverdige. Rammende ordbilder gjør det lett å se hele rettsforhandlingen for sitt indre øye tillike med de personer som tok del i den, som f. eks. *Hendrix*: «en svær «tønne» med morske trekk, sterke overbevisninger og en robust samvittighet.» Videre generalmajor *Lester*, den ene av dommerne, som «fra det øyeblikk forhandlingene tok til ved hjelp av fakter, ansiktsuttrykk og overdreven tilgjorthet gjorde det klart at han sto på en krigersk fot med den tiltalte.» Reel nevner også den biske oberstløytnant *Meek* «som bittert beklaget seg over at den tiltalte hadde fått lov til «å ødelegge hele forestillingen,» idet han erklærte at hvis han hadde fått det slik han ville, så skulle han ha hindret denne rettsforhandling ved å «iføre Yamashita fangeklær og la ham bære lenker.» Og endelig omtaler han den anklagede selv, som hele tiden var den «personifiserte verdighet og opptråtte med mønsterverdig ro. Seierherre eller beseiret, — Yamashita oppførte seg som en mann.»

Den beretningen *Reel* har satt seg fore å skrive, kan i korthet gjengis slik:

General Yamashita var utvilsomt den dyktigste av samtlige japanske offiserer. Som sjef for den 25. armé ledet han på en strålende måte felttoget på Malaya, som førte til at det «uinntagelige» Singapore ble erobret. Da han med bare 30 000 mann hadde

knust motstanden til 100 000 europeere (for å sitere Winston Churchill), ble general Yamashita fjernet fra sin stilling og sendt til Mandsjuria for å overta befalingen over de garnisonerte tropper der, i det han syntes å ha pådratt seg sine overordnedes misunnelse. Først da vektskålen definitivt hadde senket seg til de alliertes fordel, ble han sendt til Filipinene, som da sto like foran den amerikanske invasjon med overveldende krefter.

Yamasithas oppgave ville i lengden ha vist seg å være umulig under alle omstendigheter, men den ble allerede fra første stund umuliggjort på grunn av det japanske militærsystem som tillot arméens, marinens og luftstridskreftenes enheter å operere på egen hånd uten en central, koordinerende ledelse. Yamashitas kommandomyndighet ble strengt begrenset til arméen. Dette er forklaringen på den hurtighet hvormed amerikanerne oppnådde herredømmet så snart deres offensiv ble satt i gang og står i direkte forbindelse med de anklagepunkter som ble fremsatt mot Yamashita.

Yamashita overtok sin nye stilling i oktober 1944, — to dager etter den amerikanske landsetting på Leyte. Innen desember hadde amerikanerne satt seg grundig fast der med overveldende styrker og hadde tilkjempet seg herredømmet til sjøs og i luften. Yamashita ga befaling om at Manila skulle evakueres, men en marinedivisjon på 20 000 mann fikk ingen ordre fra sin sjef, en admiral, om å trekke seg tilbake. Den ble omringet og kjempet til siste mann i stedenfor å overgi seg. Før disse folkene døde hadde de begått forferdelige grusomheter, og disse grusomhetene figurerte på fremtredende plass under rettssaken mot Yamashita.

Lignende grusomheter ble begått andre steder av avdelinger som nominelt sto under Yamashita's kommando, men som faktisk var totalt avskåret fra ham på grunn av ustanselige bombeangrep og av virksomheten til de filipinske gerilja-bander som gjorde seg skyldig i like frykkelige

grusomheter mot alle japanere som falt i deres hender.

Ni måneder etter den første landsettingen hadde Yamashita trukket seg tilbake til sterke forsvarsstillinger i den nordlige delen av Luzon, og disse stillingene var han forberedt på å forsvare til siste mann. I september 1945 fikk han imidlertid ordre fra keiseren om å overgi seg. Yamashita adlød. Han begikk ikke harakiri, fordi — som han forklarte — dette ville ha vært i strid med keiserens ordre. Da han overrakte sitt verge, ventet han utvilsomt samme behandling som han som en selvfølgelig ting hadde latt bli general Percival til del ved overgivelsen av Singapore.

«Hastverk var grunntonen i det som nå påfylgte,» skri-

ver Mr. Reel. Eller for å sitere dommer Murphy (medlem av den amerikanske høyesterett) i hans dissenterende votum: «General Yamashita ble i huj og hast stillet for retten overfor en uriktig anklage, fikk ikke tilstrekkelig tid til å forberede et fyllestgjørende forsvar, ble berøvet fordelene av flere av de mest elementære regler for bevisførsel og summarisk dømt til å bli hengt.»

Mr. Reel er av den oppfatning at dette hastverket ikke er uten forbindelse med en radio-beskjed fra general Mac Arthur, i hvilken domstolen ble innstendig anmodet om å bli ferdig med saken hurtigst mulig. I løpet av to måneder var det hele over. Den 7. de-

Forts. side 6

En «ny» folkerett

Ved et tilfelle ble en av vårt blads medarbeidere oppmerksom på en mer enn alminnelig interessant brosjyre som utkom i Portugal i 1947. Dens tittel er «Um Novo Direito Internacional» («En ny (d.v.s. «nymotens») folkerett».) Brosjyrens innhold er en objektiv og sakkyndig kritikk av Nürnbergdomstolens virksomhet, en ubarmhjertig avsløring av dens sviktende rettslige grunnlag, domstolens karikaturmessige forhandlinger og de opprørende domsavsigelser.

I et kort forord til brosjyren uttaler utgiverne:

«Når vi samler i brosjyreform de fire artikler om Nürnberg-tragedien som Joao das Regras offentliggjorde i ukebladet *A Nação* («Nasjonen») og i et tillegg tar med de mandige ord som dr. Alfredo Pimenta skrev og offentliggjorde i den samme avis etter avslutningen av det grufulle drama som berøvet Europa elleve av dets mest kjente sønner, — når vi gjør det, har ikke utgiverne noe som helst lukratiøst formål med det, men det skjer utelukkende i den hensikt å gi den store masse av lesere en sakkyndig og så vidt mulig upartisk fremstilling av et faktum av aller største betydning, — nemlig den manglende respekt for alle inntil nu gjeldende rettslige normer i verden og den påfølgende knesettelse av nye strafferegler, som står i åpenbar strid med den v i r k e l i g e folkerett

Fremtiden — den fremtidige skjebne til millioner av mennesker i mange land og i alle verdensdeler — er under utforming i denne dystre tid. For å forstå morgendagens begivenheter, en morgendag fylt med usikkerhet, er det først og fremst nødvendig å forstå d a g e n s begivenheter i deres fulle betydning og utstrekning.

Når utgiverne samler Joao das Regras' og dr. Alfredo Pimentas artikler i denne brosjyren, så skjer det fordi de mener at de derved gjør alle d e m en tjeneste som ønsker å kjenne til bunns det som er sant og det som er løgn i dagens begivenheter, eller som senere — rolig og lidenskapsløst — akter å skrive disse års historie.»

Ved elskverdig imøtekommenhet fra dr. Francisco dos Santos' side (en av utgiverne) har vi fått tillatelse til å offentliggjøre denne særdeles interessante brosjyren i «Folk og Land». Den vil bli trykt fortløpende som «føljetong» i de kommende nummer av bladet. Første artikkel vil bli offentliggjort i «Folk og Land»s nummer 2 for 1954. Vi føler oss forvisset om at disse artiklene vil bli lest med den største interesse av våre abonnenter som jo selv på forskjellig vis har fått føle den «nye» rettsvelsignelser. Den korte og greie brosjyren er absolutt en bok — with a message in it.

Redaksjonen.

Militær- nekterne

er ute i hardt veir. De trues med justisdepartement, fengsel og tvangsarbeid, uaktet de ikke gjør annet enn det Torp, Gerhardsen og andre «fram-synte» politiske spisser har oppfordret til hele sitt liv, når unntas etter verdenskrig II.

Militærnekterne burde slett ikke straffes av den nåværende regjering. De burde ha premie for flid og lærenemhet.

En annen sak er det at en virkelig forsvarsvenn aldri ville gi dem premie. Han ville tvert imot være så simpel å si at er det noen i dette land som er landssvikere så er det disse fyrene som river ned det som nasjonens flertall har bestemt skal bygges opp.

40 000 politiske fanger i Øst-Tyskland

London (FCI/EE-Hans Jaeger) — Det er 40 000 politiske fanger i øst-Tyskland idag. Blant disse er de såkalte «økonomiske forbrytere», — dømt av politiske grunner. — Sovjetrussiske domstoler i østsonen har dømt 12 000 personer siden 1945.

60 -70 juni- oppstandsflykt- ninger hver dag

Berlin (FCI) — Blant de flyktninger som daglig søker asyl i vest-Berlin er det ca 60-70 som flykter på grunn av at de har deltatt i juni-oppstanden. De frykter nå arrestasjon av sovjetsonens sikkerhetspolititi på grunn av de nye ordrer som er gitt av den østtyske justisminister «Røde Hilde» Benjamin, som går ut på at alle junidemonstranter bør få sine forhold undersøkt og bli straffet.

Tre års tukthus for å lese vesttyske aviser!

Neubrandenburg (FCI) — Den 62-årige rentier Otto Klender fra Strassburg er dømt til 3½ års tukthus. Klender hadde bragt med seg, fra vest-Berlin, aviser som viste junioppstanden i bilder. Disse avisene hadde han senere lånt

Tanker ved årsskiftet

Av Jan Haaver

Sitt Golgatha har alle folk,
sin Kaifas, sin Pilatus,
og mengdens rop: Korsfest, korsfest
er alle tiders status.
En Barrabas går alltid fri,
når sannhetsfanen heises.
Når mengdens sinn blir bragt i kok,
Golgathakorset heises.

Pilatus kan nok ofte si
når Kaifas er anklager:
Jeg finner ingen skyld hos ham,
han folket ei bedrager.
Men Kaifas hisser mengden opp.
Korsfest, korsfest er svaret.
Fra tidens gry til denne dag
er dette blitt erfaret.

Med heksebål og martyrdød
har Kaifas hatt sitt virke,
Med ild og blod, med kors og død
går veien til hans kirke.
Han seirer med sitt hat hver dag,
men sannhetslivets kime
vil spire når han engang må
gi tapt i dødens time.

Da stiger der et rop mot sky:
Mot sannhet du forgjeves
har brukt ditt martrende: Korsfest,
nå regnskap av deg kreves.
Du dømte for å vinne seir,
og folkets hat du vakte.
Men sannhets underkuelse
du aldri kunne makte.

Og derfor vil fra korsets fot
en sannhetskilde springe.
Mens Kaifas dør, vil dette veld
all ondskap undertvinge.
Går Barrabas enn fri idag
og sannhetstolken krenkes,
vi vinner dog det siste slag
og hatets krefter lenkes.

1500 mann strøket av rullene

Berlin (FCI) — Fler enn 300 offiserer og 1240 folkepolitifolk som er stasjonert i Prora på Rügen er utstøtt av folkepolitiet og straffet for sin holdning i forbindelse med 17. juni-oppstanden i øst-Berlin. De fleste var anklaget for å ha

sine venner. Retten ga ham den strenge straffen, fordi de beslaglagte avisene hadde behandlet oppstanden «på en opphissende måte som kun kan skade det tyske folks fred».

nektet å utføre ordre, samt for å ha sympatisert med de streikende arbeidere.

Dette fortelles av en offiser i folkepolitiet som har flyktet fra Rügen til vest-Berlin. Folkepolitifolk i andre avdelinger som viste «en slapp holdning» under oppstanden er fjernet fra sine gamle avdelingen og er innsatt i spesielle straffe-kompanier.

DEMOKRATI

I Odense i Danmark er det åpnet en ny pølsebar under mottoet:

Demokratisk taffel
uten kniv og gaffel.
J., de danskene kan få sagt
det!

Rettsoppgjørets syndebukker

Og alt det dårlige og mindreverdige, en ikke ønsker å se hos seg selv, har ganske sikkert den annen, og derfor må en kritisere og bekjempe ham, mens der dog ikke er hendt noe annet, enn at en mindreverdige sjel er flyttet fra dene ene over til den annen. Verden er fremdeles full av «skabbete får» og syndebukker, slik den før yret av hekser og varulver: *Den psykologiske projeksjon*, følgelig Lévy Brühl's «participation mystique», som han med stor fortjenestfullhet har fremhevet som en kjennetegnende egenskap hos det primitive menneske — er en av de mest alminnelige foreteelser, som vi bare betegner med andre ord, og som regel ikke anser for sannferdige. Alt det ubevisste i oss oppdager vi hos naboen og behandler ham deretter. En foretar ikke lenger giftprøver på ham; en brenner ham ikke; setter ikke tomme kruer på ham; men man voldrer ham moralsk smerte, med den mest overbevisende holdning. Det, en bekjemper hos ham, er som regel sin egen mindreverdighet.

(G. Sung, Zürich, (verdenskjent psykolog)).

Færøyingene og det danske 5. mai-vrøvl

Årsakene til lægestriden

I noen korte telegrammer før jul ble det fortalt om en legestrid på Færøylene. Den gikk ut på at befolkningen i Klaksvig nektet å utlevere bobhavet til den lege som de danske myndigheter hadde sendt for å erstatte doktor Halvorsen. Befolkningen nektet den nye lege å komme i land. — Sammenhengen er at doktor Halvorsen hadde fått en rep- rimande av den danske legeforening for «unasjonal opp-treden» under okkupasjonen. Han var nemlig lege for noen tusen av de danske arbeidere, som de danske sosialkontorer og fagforeninger hadde sendt til Norge for å arbeide for tyskerne. Doktor Halvorsen ble «dømt» til å betale 600 kroner i saksomkostninger, men det nektet han og ble deretter blokkert og fikk ordre om å fratrene sin stilling som sykehuslege i Klaksvig. Men så reiste befolkningen seg. De ville beholde sin populære lege og har med makt nektet andre leger adgang til øya. Færingene sier offentlig, at danskenes 5. mai-vrøvl hverken vedkommer eller interesserer dem. Færøylene var jo selv besatt av englenderne og vet hva okkupasjon betyr. Hva som interesserer dem er å beholde en så dyktig lege som Halvorsen, og nå er de fjerne danske myndigheter i klemme. Skal de sende krigsskip til Klaksvig og bombardere doktor Halvorsen ut av sykehuset? Da vil nok færøy-

ingene ha et ord med i laget. De er som kjent ikke så begeistret for det danske styre — aller minst når det driver hetz mot øyenes velgjørere.

120 boliger beslaglagt av sovjetstyrkene

Jena (FCI) — 150 sivile øst-tyskeres hjem er beslaglagt til fordel for familiene til offiserer tilhørende de sovjetrussiske panserstyrker som er stasjonert i Jena-Zwätzen. Øst-tyskerne som måtte rømme sine hjem på kort varsel fikk kun ta med seg noe kjøkken- og sengetøy. Alt annet, personlige eiendeler såvel som møbler, måtte de overlate de nye leieboere. Nok et tegn på østtysk-russisk vennskap.

I DET VILLE VESTEN

I en liten cowboyby sto en mann for retten tiltalt for å ha sneket seg inn i det amerikanske paradiset på falske papirer, og ble truet med øyeblikkelig utvisning. — Hvorledes er De overhodet kommet inn i USA, min gode mann, spurte statsadvokaten overlegent. — Jeg er aldeles ikke kommet inn i USA, svarte den anklagede. — Hva mener De med det? — Jo, fortsatte han med et bredt grin. Jeg er nemlig vaskeekte indianer. Men hvorledes er De, hr. statsadvokat kommet inn i USA?

Skribleriene på Granitten Hamsun

Pressens skriverier etter «frigjøringen» om Knut Hamsun kunne selvsagt ikke rokke granitten, men vel gjøre ham vondt i hans alderdom. Det bedrives nå megen gymnastikk — ikke minst i Aftenposten — for å komme tilbake til den gamle tilbedende oppfatning av Mesteren. Han som igjen har konjunkturene og fremtiden for seg!

Aftenposten skrev i morgennr. for 4. oktober 1945 på første side: «Hamsun selv er for tiden internert på Sandvik gamlehjem utenfor Grimstad, der han vel rettelig hører hjemme, hvis man skal dømme etter hans senile opptreden i okkupasjonsårene.»

«Seniliteten forhindret ikke at han skrev «På gjengrodede stier». —

I de årene hjalp Hamsun det i dobbelt henseende besatte Norge. Aftenposten hjalp som bekjent bare seg selv. — Etter «frigjøringen» kom avisens liv i fare! Derfor de sterke skriverier mot folk som ikke kunne ta igjen.

I Aftenposten strever *Halvdan Hydle* med til enhver tid med å være seg selv — en mimose til å hevde tidsmessige meninger. Meget tøv ble da denne på bunnen kultiverte, varm-hjertede naturbeskriver drevet til å fylle spaltene med om Hamsun, og om oss alle.

Men Hydle kan undskylde seg med at han har kolleger som var verre, både i og utenfor Aftenposten. *Sivert Aarflot*, skriver således i Aftenposten 29. oktober 1949: «*Han (Hamsun) skulle vært stilt for retten og dømt, ikke bare for sin egen del, men fordi man da samtidig kunne fått dømt og fordømt de overordentlig farlige idéer han lanserte i en del av sin diktning.*»

Dette er vel noen av de mest avslørende linjer den gode Sivert har prestert om sin innvortes tilstand! Rent bortsett fra at *idéene* i Hamsuns verker ikke er straffbare etter loven, men vel når folk av Sivert Aarflots støpning lager «rettsoppgjør».

Da Hamsun døde hamret den utsendte Hydle seg inn i nødødeligheten bl. a. slik (Aftenposten nr. 85 1952):

«*I den lille flokk av leiesvenner som det lyktes herrefolket å verve seg herhjemme, kunne vi undvære de aller fleste. Bare ikke ham.*» «*det overdådig utstyrte menneske, hvis geniale intuisjon sviktet så totalt akkurat da det gjaldt.*»

Hva visste nå Hydle egentlig om Hamsuns sviktende intuisjon? Såvidt jeg vet har det aldri hemmet herr Hydles prisverdige reiseeventyr i Aftenposten at han i sin tid fikk NON til juridicum. Men Hamsun setter han seg friskt til doms over Derfor denne min lille grusomhet. Hydle fikk siden haud, GUDskjetakk

Styggest er Hydle mot seg selv i nekrologen over Hamsun, der han til avslutning skriver: «Og nu er han ikke mer. Det er aller sorg i landet, akkurat som i hine aprildager. Fordi vi har mistet en av våre største menn. Og fordi vi tapte ham allerede før han gikk bort.» Denne siste setning er norsk bunnrekord!

Men nå til noe positivt om Hydle og Aftenposten i forbindelse med Hamsun!

Frasett et Trangviksk innslag skriver han i Aftenpostens morgennr. for 2. oktober i år en meget vakker anmeldelse av *Marie Hamsun's* bok om sin mann — «*Regnbuen*». —

Aftenposten har en fin nese for tidens omskiftelser hjemme og ute. Avisens lojale medarbeider får nå lov til å følge sitt hjertes trang til å hylde forfatterinnen, hvis lysende troskap førte henne opp på parnassets topp! — og hylde ham, som ingen Aftenpost — Dagbladet eller Hans Heiberg kunne gjøre til annet enn det han var!

Hydle skriver om fru Hamsuns bok bl. a.: «En gullgrube for fremtidens Hamsun-forskere. Litteraturen om ham fyller jo allerede mangfoldig flere bind enn han selv rakk å skrive. Marie Hamsuns bok blir kanhende allikevel noe av en sensasjon i norsk litteratur, selvom hun så flittig har prøvet å unngå akkurat det. Et epos er det blitt, det mest nære og fengslende bilde vi overhode har fått av den store vandrer i

Brev fra Pus i Kroken

Kjære Folk og Land.

Det er ikke alltid at stat og kommune er interessert i å skaffe mest mulig hus. Tvert om. Når man ramler gårdimellom slik som jeg gjør, får'n ofte snusen i litt av hvert. Slik fikk jeg høre at kommunen her for noen år siden rett og slett hadde svidd av ei hytte som den eide!

? ? ?

Jo — hytta som var bygd langt inne på skauen hadde stått tom i mange år inntil en arbeidsløs særting en vakker dag fant ut at han kunne slå seg ned der.

Han levde på den måten at han gjorde et lite benke så på den ene gården og så på den andre — og fikk litt mat og noen gamle avlagte klær i bytte. Han fornermet ingen — men bodde for seg sjøl og levde for seg sjøl på sin egen måte. Det var det noen som ikke likte: De fant ut at han var urenselig og lusete, derfor så ville de absolutt ha ham på pleiehjem så andre kunne diktere ham hvordan privatlivet hans skulle arte seg.

Han på sin side trivdes bra der han var — og feilte aldri noe; derfor sa han plent nei til pleiehjemsplanen.

Da var det at forsorgsmyndighetene viste at de var seg sitt ansvar bevisst: En dag han hadde vært på tur og kom tilbars til sin kjære hytte — var de fattigslige eiendelene hans flyttet ut og hytta brent ned! ! !

Assuransesvik? Gutteramp? Nei ingen av delene.

Aktverdige, voksne borgere hadde gjort det. Men vold og overgrep får'n vel kalle det. Kanskje moralsk sett verre enn både assuransesvik og hærverk. Samfunnet hadde

erklært en enslig særting og hans livsførsel krig — og seiret! Mannen kom på pleiehjem der han — ettersom de fortalte — døde temmelig snart etter.

Seiren var fullstendig!

Snaut og ukomfortabelt hadde han naturligvis hatt det. Men det var for ham den trange veien til livet i lykke. Nå ble lykke og frihet tatt fra ham, isteden fikk han renslighet og god mat.

Der han lå — dausjuk — mellom rene, hvitmalte vegger, fjernt fra vindens sus i de duvende graner, var det også lett vint å skaffe ham prest eller annen nødvendig geistlig assistanse som kunne lære ham å folde hendene og si: «Herren gav, Herren tok, Herrens navn være lovet!»

Ingen hadde gjort noe straffbart. Forsorgsmyndighetene hadde legalisert ildspåsettelsen og tvangsflyttingen. Og enkelte mennesker er slik at dersom en eller annen myndighet har *legalisert* en handling, da kan de foreta seg hva det skal være.

Slike folk minner meg om bikkjer — og bikkjer er det verste jeg vet — — —

sa Pus i Kroken.

PERON OG TITO

gir amnesti. Tito benyttet tiårs dagen for Jugoslavias frihetskrig til å gi tusener av politiske fanger friheten tilbake. Og Peron har henstillet til den argentiske kongress å vedta en lov som yter politiske fanger amnesti og tillater flykninger i utlandet å vende hjem. Og slik er det overalt unntatt i Norge, hvor typen Lauritz Sand dominerer folkemeningen om fortsatt hevnt.

århundrets diktning.» . . . «Kanhende gir regnbuen alle farver sin skjønneste glans, fordi de øynes bak et slør av tårer?»

Hydle serverer følgende kostelige bilde av de små menns uro for sitt eget ettermæle:

«*Det er ikke mer enn fjorten dager siden en tallrik og ganske utvalgt krets av kjente kvinner og menn holdt møte for å drøfte et problem: Knut Hamsuns ettermæle. Det alene var rammen om kvelden, ikke mindre enn tre utmerkede foredragsholdere var i ilden, bare til en innledning. . . .*»

For en fortryllende scene: Konene ved vandposten, reder Jørnsen fra Trangvig, et par Grinihelgener, Halvdan Hydle og hvem vet jeg, har sittet sammen en hel aften for å sysle med Knut Hamsuns ettermæle! Som ellers aldri hadde blitt riktig godt!

Potemkin.

En behagelig advokat

Vi leser i «Riksadvokatens Meddelelsesblad» for mars 1947 side 86-87 — følgende i dommer *Skau's* stemmegivning 1. mars 1947 i høyesterettsdommen mot de kommissariske høyesterettsdommere Ottar Huuse og Edvard Andreas Aslaksen (forsvarer: H.r.advokat Gunnar Mellbye):

«*De domfelle har erklært anke. Begge anker over lovanvendelsen, straffutmålingen — herunder rettighetstapet — og inndragningen, Aslaksen dessuten over saksbehandlingen og erstatningen.*»

Så sier førstevoterende videre:

«*Ankene over saksbehandlingen og lovanvendelsen er ikke tatt opp av forsvareren for Høyesterett, og jeg finner at de heller ikke kunne føre fram.*»

Når to så skarpskodde jurister som Huuse og Aslaksen, hvis brøde besto i deltakelse i erklæringen av 30-1 1942 og i å ha mottatt en kommissariske stilling, lovlig etter folkeretten, og hvorved de ikke fortrenget noen — når slike lovkyndige anker over saksbehandlingen og lovanvendelsen i Eidsivatings dom av 8. april 1946 — kan enhver — også forsvareren herr Gunnar Mellbye — trygt gå ut fra at ankerne var påkrevet!

I allfall var det forsvarerens plikt å framføre sine klienters anker. Dersom han har tatt andre okkupasjons saker — NB *uten samtykke av «klienten»* like lett som denne — bør han ihukommest herfor. —

For å unngå misstyding — gjøres oppmerksom på at dette innlegg — som herr Mellbye bør korrigere, hvis han finner det urettferdig — fremkommer uten at innsenderen har snakket ett ord med herrene Aslaksen og Huuse, som han ikke kjenner.

Alex. Lange.

Kjøp Deres varer hos de
firmaer som avetterer
i

FOLK OG LAND

Hva gagnar det et menneske — Saken mot general

Når jeg taler med mine N.S.-brødre, får jeg atter og atter høre at det nytter ikke. Det å tro på noen «oppreisning» er å tro på et mirakel. Jo, en gang i fremtiden, når de angstbitere er døde som har sin prestisje avhengig av den bakvendte visa, — når dagen i dag er blitt historie og vi levende er døde, da kommer sannhetens erkjennelse. Men vi fordømte får ingen glede av det i levende live. Er noen så enfoldig å tro at det nåværende storting vil erkjenne at det har tatt feil? Først må de vekk, alle partisanene som sitter i alle nøkkelstillinger, før noen endring kan skje.

Sådan, og lignende mer, hører man fra dem som ser «realistisk» på tingene og ikke tror på mirakler.

Lyseslukkerne har tilsynelatende rett. Rent utvortes synes kampen for retten å være på forhånd dømt til å mislykkes. Makt er rett.

Men innvortes — om du og jeg kunne trenge gjennom hylstret som hver enkelt av disse partisaner som nå har makten, så ville vi snart oppdage

Nyttårsbetraktning

at denne egenrettfærd bare er fasade, bare prestisje. Inni ser det ikke rart ut. Man møter atter sannheten av de evige ord: «Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden men tar skade på sin sjel.»

Jeg tror ikke vi har noe å oppnå med makt, med politikk. «Vår egen makt er intet verd.» Det må være innlysende. På det materielle plan er vår kamp utsiktsløs. Skulle vi true med virkelig å bli en materiell faktor i den politiske husholdning, ville en liten politirassia være tilstrekkelig til å uskadeliggjøre urokråkene.

Det er på et helt annet plan den historiske prosess foregår. Vår kamp er en åndelig kamp, en etisk brytekamp. Og der bør vi være overbevist om å ha alle fordeler på vår side.

Så vidt jeg vet har ikke én av våre bødler vært utsatt for attentat.

Og like vel har forbløffende mange av dem gått dukken. Fordi de forgjeves har prøvd å stampe mot brodden i sitt eget indre.

Så la oss i det kommende år fortsette den åndelige kamp i troen på det guddommelige i mennesket, på miraklet. Det er noe i våre motstandere som ikke er fiensk mot oss. Mennesket er et sammensatt vesen. De som fremdeles driver menneskejakt på oss, drives i virkeligheten ikke av hat mot oss, men de stamper mot noe inne i seg selv. Jeg er jo en av NS-veteranene fra 1933, og har sett dem komme og gå, snust på bevegelsen, og forsvunnet. Var det ikke en Hallesby som 3. mai 1934 uttalte: «For Hitler og hitlerismen bør vi prise Gud»? Men han kom altså senere hen til andre resultater.

Kulde og varme er korrelate fenomener.

— Kampen for retten er en stor og skjønn oppgave. Verd å leve og lide for. Og når vi ser tilbake på det år som gikk og oppsummerer det som er vunnet, må resultatet sies å være absolutt oppmuntrende, og vi kan gå inn i et nytt år med lyse forventninger.

Knut Geelmuyden.

Æresgaven til den blinde frontkjemperen

Vi har gleden av å kvittere for en rekke bidrag og takker givene av fullt hjerte.

Tidl. kvittert for	kr. 110.—
J. D.	« 20.—
H. Ø.	« 12.—
S. N. R.	« 10.—
L. H.	« 50.—
A. Chr.	« 100.—
K. H.	« 60.—
O. H.	« 10.—
A. K.	« 5.—
F. L.	« 15.—
H. W. V.	« 10.—
T. A. B.	« 5.—
C. M. F.	« 20.—
C. M. Thronsen	« 10.—
Jorun og Helge Løken	« 50.—
J. og M., Sandvika	« 35.—
L. R.	« 10.—
g.	« 100.—
F. J., Otta	« 12.—
I.	« 5.—
R. A. og S.	« 30.—
A. B.	« 184.—
A. W. med gaver til jul og sender	« 100.—
S. & E.	« 10.—
3 givere	« 15.—
Torstein Lange	« 50.—
Z. H. Hvarnes pr. Larvik	« 50.—

Jul. K. Opsahl	« 25.—
O. Å.	« 100.—
P. A. Larsen, Reinsvoll	« 15.—
B. M. (utydelig signatur)	« 15.—
CM. M.	« 100.—
«Ingen underskrift»	« 100.—
Bjarne Svenning, Rissa	« 100.—
B. S. R.	« 25.—
H. K.	« 10.—
Johan E. Lothe, Trondhjem	« 50.—
A. Ø.	« 20.—

De innkomne penger går til å sikre vår frontkjemperkamerat tak over hodet. Han har sitt arbeid og utfører det dyktig og til alles tilfredshet, men lønnen er liten og trekker ikke til for å kunne betale innskuddet i leiligheten han har fått.

Vi fortsetter innsamlingen ut januar måned, og ber om at pengene blir sendt til:

Folk og Lands redaksjon, Boks 1407, Oslo og merket «Æresgave».

«Dette med Lauritz Sand»

I det danske motstandsblad «Information» finner vi blant leserbrevene følgende skrevet av Kristen Gundersen, Oslo: «Dette med Lauritz Sand er jo svært interessant men er det ikke forbausende hvor mange skyldfri det fremdeles fins her i landet. Straks det er tale om nåde for de dømte myndrer de, talrike som lemenn, frem av sine bedekamre og alle sammen har den første sten i hånden.

I spissen går en som sikkert har innlagt seg store fortjenester i nederlandsk Ostindia, men hvis patriotiske berømmelse her i Norge kanskje især beror på at han i motsetning til lidelsesofre har slikket sine sår offentlig. Han anser seg forpliktet til å opptre som forsvarer for det stakkars hat, som fører en hensynknende og altfor lite påaktet tilværelse i Norge idag. Det har utvilsomt kostet ham stor selvovervinnelse, for egentlig er han en meget sår sjel, når han får svar på tiltale gjør det ham så ondt at han trekker seg bedrøvet tilbake med en så rørende stillferdighet at han på ny vekker almenhetens medfølelse med sin, av ham selv og andre, høyt elskede person.

La ham i fred! Men hva de andre skyldfri med første sten i hånden angår, turde man

(Forts. fra s. 3)

semer 1945 ble general Yamashita dømt til døden ved hengning.

Til tross for forsinkende taktiske manøvrer fra aktoratets side ble der sendt en appell til U. S. A.'s høyesterett. Denne appellen ble forkastet av majoriteten av høyesterettsdommerne, — det var bare to som dissenterte i kraftige ordelag. Yamashita ble hengt den 23. februar 1946.

Saken vakte ingen større interesse andre steder enn i U. S. A. Det ble betraktet som alminnelig kjent at japanerne var noen små grusomme udyr. Hvem kunne være i tvil om at denne generalen fortjente sin skjebne?

Siden offentliggjrelsen av Mr. Reel's bok er det gått opp for folk at general Yamashita ikke ble stillet for retten fordi han hadde vært et grusomt lite udyr. Det har aldri blitt antydning at han hadde begått, gitt ordre til, sett gjennom fingre med en grusomhet. Det ble aldri ført bevis for heller at han hadde hatt kjennskap til at grusomheter ble begått, og det ble innrømmet at selv om han hadde hatt kjennskap til slikt, så ville han ikke ha kunnet foreta seg noe for å forebygge dem.

Tiltalen mot general Yamashita gikk ganske enkelt ut på at han i «egenskap av øverste sjef hadde sviktet når det gjaldt å føre kontroll med operasjonene til medlemmene av hans kommando.» Hans påståtte forbrytelse var altså av negativ art: svikt med hensyn til å øve kontroll. Hans påståtte svikt her strakte seg akkurat så langt som de amerikanske operasjoner hadde hell med seg. I sitt utmerkede dissenterende votum la dommer Murphy saken kort og greit fram, idet han uttalte:

«I en sunn går beskyldningene mot general Yamashita ut på dette: Vi, de seierrike amerikanske stridskrefter, har gjort alt

kanskje si at deres skyldfrihet beror på en lykkelig forening av hjernens og hjertets stupiditet.»

EN MILLION FOR GENERAL GEHLEN

Østtysklands spionasjesjef, Wollweber, har satt en pris på sin vesttyske motstander, general Reinhard Gehlen. Den som kan bringe ham generalen død eller levende får en million gøtmark i belønning. Gehlen

mulig for å ødelegge og bringe uorden i Deres kommunikasjonslinjer, den effektive kontroll med Deres militære underordnede, Deres evne til å føre krig. På alle punkter har vi hatt hell med oss her: vi har slått og knust Deres stridskrefter. Og nå anklager vi Dem og dømmer Dem fordi De har manglet evne til å føre kontroll med Deres tropper. En mengde fryktelige grusomheter ble begått av Deres desorganiserte avdelinger. Fordi disse grusomheter ble begått på et så vidstrakt område skal vi ikke bry oss med å anklage eller bevise at De begikk, beordret eller så gjennom fingre med noen av dem. Vi vil bare anta at de er et resultat av Deres manglende dyktighet og Deres likegyldighet som militær sjef. Vi vil bedømme den måten De utførte Deres militære plikter på med den oppløsningstilstand som vi selv skapte. Målestokken for bedømmelsen av disse ting er den som det passer oss å bruke.»

For general Yamashita var det kanskje like bra at han ble hengt med én gang. I Nürnberg ba admiral Raeder om å få dø på samme måten som sine kamerater fremfor å bli pint langsomt i hjel ved hård behandling og all den nød og de mange savn som følger med innesperring på livstid. Hva dette punkt angår kan der anføres en uttalelse, — en uttalelse av dr. Gordon Q. Vancil, en amerikansk øyespesialist som besøkte Raeder i Spandau-fengslet i november 1949. Hans mening var ettertrykkelig, etter at han hadde sett det liv som denne gamle helt fra Jylland-slaget førte i fengslet. «Jeg kan uttrykke min mening i fem ord,» skrev doktoren: «Jeg ville heller være død.»

F. J. P. Veale.

var under krigen sjef for den tyske overkommandos etterretningstjeneste. Amerikanerne har hentet ham ut av fengslet og forsynt ham med alle mulige midler til spionasje for deres regning, og han har samlet om seg en krets av de dyktigste etterretningssmenn som Vesttyskland eier. Han er en mann i 60 årsalderen, vegetar og avholdsmann. Hele hans liv er viet kampen mot de røde og da særlig mot russernes håndgangne mann Wollweber.

U R

I vekkerur, stueur og kaminur fører jeg det beste som kan oppdrives, nemlig

— Junghans

VEKKERUR
fra kr. 19.— til kr. 32.—

REISEVEKKER
i skinnetu til kr. 54.—

KAMINUR (bordur)
fra kr. 179.— til kr. 331.—

STUEUR
fra kr. 182.— til kr. 280.—

ARMBÅNDSUR
kommer ennå meget uregelmessig, men jeg fører alle de kjente merker — Omega, Tissot, Longines, Cyma, Certina, Revue etc.

Skriv til meg og oppgi prisklasse De ønsker i ur, og jeg skal ta ut ett som De skal bli tilfreds med.

Dette er en tillidssak men lesere av denne avisen kan være sikker på reell behandling.

R. Gjessing

Urmaker
DRAMMEN

Britannia Hotell

DRAMMEN
Inneh. Hans Eggum

Overrettssakfører
Ketil Harnoll
Munkedamsv. 5, Oslo
Tlf. 42 21 30

Tannlege Maamoen
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 36 99

På grunn av min stilling som redaktør må jeg flytte og søker derfor ny leilighet snarest. 2 voksne, 2 gutter (11 og 14 år).

F. BRUN KNUDSEN
Boks 1407 - Oslo.
Tlf. 55 76 56.

„Pionjær“ fjellbormaskin

Vi leverer nu denne utmerkede svenske fjellbormaskin på avbetaling.

Vi fører også lager av alle størrelser av LEHMKUHL og STEINBIT borr.

SKYTEMATTER
AMMUNISJONSKASSER

H. Snarud - Kongsberg
BILER - MASKINER - REDSKAPER
Tlf. 885 - 248

Amerika undrer seg

Aftenpostens korrespondent i U. S. A. Theo Findahl omtaler i en artikkel i bladet, en bok nylig utgitt av en viss White som bl. a. mener at U. S. A. går slette tider imøte. Ja han mener sogar at tidene vil bli dårligere enn i 30 årene.

Findahl sier ellers at *norsk-amerikanerne er forbauset over at det norske folk eller storparten av dem, — som med nebb og klør motarbeidet og hatet nasjonalsosialismen, nå stilltiende godtar statsregulering, statsdirigering og også prisregulering som — sier man — selv en Hitler ville bifalle og ha vært tilfreds med.* — Forfatteren bruker ikke ordet nazisme, vel av den grunn, at han vet bedre — forskjellen mellom N. S. i Norge og nazismen i Tyskland — den, som de mange ikke vil se. Han, som oppholdt seg i Berlin i frigjøringsdagene, klarte å komme seg unna og havnet i U. S. A. som så mange andre bra folk.

Hva er sannhet?

I anledning det russiske angrep på forhenværende høyesterettsjustitiarius Pål Berg, kan det være på sin plass å sitere hva Pål Berg den 15. april 1940 sa i radioen:

I denne for land og folk så skjebnesvangre tid, har hr. Quisling stilt seg til disposisjon for å bidra til å unngå blodutgytelse i de okkuperte distrikter, og til at ro og orden skulde oprettholdes. Ved å tre tilbake har han på nytt vist sin ansvarsfølelse og sitt fedrelandssinn. Jeg takker derfor Quisling for hans er-

MOR min

bruker bare RITA til all slags vask. Mor har ikke prøvd noe bedre vaskemiddel til hus, klær og oppvask. Og så billig da, kr. 1,60 pr. 1/2 liter. Mor kaller RITA «vaskevennen» sin. Jeg synger til mor:

Rita, Rita, hei, hei, hei,
Rita vasker alt for deg!

A.s Desin Tekn. Kjem. Fabrikk, Krokstadelva

klæring ved hvilken den av høyesterett etablerte ordning er blitt mulig.

Umiddelbart etter denne hyldest til Quisling meldte 40 000 seg inn i Nasjonal Samling. Dette er bl. a. erklært i retten av et fremtredende medlem av partiet! Hva disse 40 000 har måttet lide, kjenner vi alle til, men herom har pressen intet å offentliggjøre. Derimot har den, spesielt Morgenbladet det travelt med en enkelt persons behandling.

Sasskin - Paal Berg

I Morgenbladet nr. 278 — side 11 er inntatt en uttalelse av Johan Hambro som mange er forbauset over er blitt stående uimotsagt.

En utlending som leser Paal Bergs tale til Quisling må ha begrunnet rett i å tro hva Sasskin ga uttrykk for i Hovedforsamlingens sosialkomite. Johan Hambro uttaler bl. a.: — «Vi setter pris på at den russiske delegerte sier at hans folk nærer sympati og respekt for Norge, men det er en underlig måte å vise sin sympati på, å komme med helt grunnløse anklager mot en mann som har mottatt Norges høyeste æresbevisninger for sin innsats i frihetskampen, og som har det norske folks enstemmig beundring og respekt.»

Dertil er å merke at man godt kan «nære beundring og respekt for Norge» selv om man misliker en enkelt manns handlinger. Man skal videre være forsiktig med å vifte med at den og den er tildelt landets høyeste æresbevisninger — desto smerteligere fø-

Den beste tid!

Den beste tid for rensning er nu. Om våren har det vært å stå i kø eller snu. Noen lærer aldri — gjør du?

SIGBJØRN DAHL - Skien.
Kjem. renseri.

les fallet — når det kommer — Petain — Mossadeq.

Men la oss holde oss til vårt eget land da freden kom. Folk som i årevis hadde innhatt sin forenings tillitshverv ja som til og med var foreningens æresmedlem ble uten videre ekskludert — *for det var falt dom i saken* — og uten at vedkommende var gitt anledning til å uttale seg. Passivt medlemskap i NS var grunn nok. Hvem brød seg om Ibsens advarende røst — «Jeg tør ei bruke to slags vekt — på fremmed folk og egen slekt». — NS-folk ble dømt på løpende bånd med begrunnelsen — «de burde skjønnere og måtte forstå» — tiltros for at man ville ha det til at de var både undermålere og mindreverdige mennesker.

Jeg har førstehånds kjennskap til at Paal Bergs tale til Quisling var medvirkende årsak til at NS ble tilført medlemmer i tusentall. Dette burde etter manges mening P. B. både kunne skjønnere og forstå. Han er vel ikke blitt tillagt å være undermåler? Hadde Paal Bergs handlinger under krigen vært målt med samme målestokk som han la til grunn ved bedømmelsen av NS-folk — hadde han neppe kommet fra det med livet i

behold — i beste fall hadde adressen idag vært Bjørkelangen. Jeg tror imidlertid at P. B. under de foreliggende omstendigheter mente å handle til beste for sitt land, og hvis han hadde befunnet seg på Bjørkelangen idag, ville også han være innbefattet i den landsomfattende aksjon som er satt igang for frigivelse av politisk dømte. Det tragiske er at det kunne like godt vært Paal Berg og Hambro som hadde sittet på Bjørkelangen idag. Avkledd alle fraser — var det krigens utfall som avgjorde hvem som skulle bli tildelt æresbevisninger. Jeg tror Paal Berg er på det rene med at noen *enstemmig* erkjennelse av hans innsats er det såvisst ikke.

Sigbjørn Dahl.

Et godt nytt år ønsker jeg alle mine kamerater.

Otto Johnsen,
Nodelund, Mandal.

Bygningsteknikker

Selger med teknisk kjennskap til trehusbygging ønskes av konkurransedyktig firma i bransjen.

Billet mrk. Representant i Ekspd.

Gartnerhjelp

Medhjelper til drivhus, hovedkultur tomater og agurker, medhjelper til drivbenker, h. k. meloner, salat og gulrøtter, samt bondegutter med interesse for grønsakdyrking på fri-land og under glass, får plass:

Kost og logi på stedet. Attester og lønnsforlangende sendes **ANDERS HAFSKJOLD, Lier.**

Vi tilbyr prompt levert:

Salta fin torsk — i tønner à 100 kilo til handlende kontant kun kr. 125.—. Forbrukere kan få kjøpt torsk i kvarttønner à netto 25 kilo pakka i nye tønner for kun kr. 45.00 fix kontant. Salta uer i kvarttønner leveres for samme pris. Prima hodekappa Islandssild i tønner à 100 kg. Prima skinn- & benfri klepisk samt helfisk i kasser og bunter.

OTTO OTTESEN HAVNERAAS A/S
Kristiansund N.
Telefon nr. 1630. Telegramadr. Havneraas.

Narvik 9. april 1940 . . .

(Forts. fra side 1)

beviser ikke at det ville ha lyktes — etter en nektet overgivelse — å få troppene ut. —

At tiltalte ikke hadde «mandat» til å overgi byen og at han skulle søkt å oppnå betingelser, fri avmarsj for troppene m. v. anser retten etter de ofte påpekte omstendigheter for ikke å være av avgjørende betydning for bedømmelsen av tiltaltes straffansvar. Han var da — hadde delvis selv bragt seg i — en nødtilstand og hadde ingen handlefrihet. Ingen av hans offiserer, ingen av byens myndigheter har heller kritisert overgivelsen i og for seg.

Tiltalte blir etter det anførte å frifinnei tiltalebeslutningens post II, likesom han frifinnes etter militære straffelovs § 83, for dette forhold.

Post II, Principalt.

Militær straffelovs § 87 nr. 1 og 2 setter traff for

1) den høystbefalende på festning eller befestet plass som uten å ha uttømt alle midler til forsvar, overgir festningen eller plassen til fienden,

2) den befalingsmann som i åpen mark overgir sig og sit mannskap til fienden, uagtet det endnu var utsikt for ham til å kunne slå sig igjennem eller til å få undsetning.

Militær straffelovs § 83 setter straff for den som ved forsettelse av tjenestepikt eller annet pliktstridig forhold bevirker eller medvirker til at fiendens foretagender befordres eller at den norske eller en forbunden krigsmakt utsettes for fare eller skade eller at dens foretagender mislykkes.»

Tilslutt uttales det i premisene:

«Det må imidlertid erkjennes at bevisførselen i denne sak i meget har forandret det billede tiltalebeslutningen gir, og den oprindelige tiltalebeslutnings mest graverende post*) er som før nevnt trukket tilbake.»

Min sak kom også opp i *Høyesterett*, hvis flertall under 5. oktober 1948 stemte med dommer Gaarder som uttaler:

«Jeg vil først bemerke at de rent militære forbrytelser i forbindelse med hendingene

*) Med dette menes den post som gikk ut på krigsforrederi i Narvik.

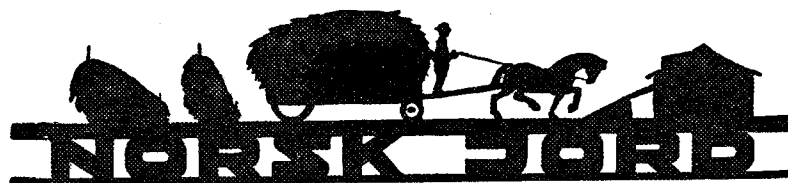
i Narvik 9. april 1940, som var den side ved Sundlos forhold der i særlig grad hadde påkalt oppmerksomheten, i løpet av etterforskningen og under hovedforhandlingen i lagmannsretten ble redusert til uaktsomme forseelser. Disse er ganske visst beklagelige og alvorlige, men de ville dog etter den ellers foreliggende praksis ikke resultert i mere enn en frihetsstraff av ikke betydelig lengde. Den høyeste straff etter § 83 er således 5 års fengsel når det gjelder uaktsomme overtredelser.»

Mange vil si: Dette har vi aldri hørt noe om!

Min forsvarer, nu avdøde høyesterettsadvokat Henrik Bergh, gir en forklaring på dette fenomen i et brev han under 6. oktober 1948 sender en mann i Nord-Norge:

«... Sundlo allerede ved den militære Lagmannsrettsdom frifunnet for alt samspill med tyskerne på forhånd og for forrederi den 9. april. Hva han ble dømt for var noen forglemmelser ved disponeringen natten til 9. april og for alvorlige landssvikforseelser etterat han den 28-6 1940 var kommet tilbake til Oslo etter å være løslatt fra tysk krigsfangenskap nordpå (i Narvik og ved Bjørnefjell.) Det er en meget utbredt misforståelse at Sundlo skulle være dømt for noe forrederi før landssvikforseelsene etter 28-6 1940 begynte. — Dette henger sammen med at avisene har inneholdt så ufullstendige referater av saken mot Sundlo. Arbeiderbladet inneholdt for eksempel ikke mer enn 5 linjer fra Lagmannsrettssaken om hva der ble fremholdt til Sundlos gunst. Den dom mot Sundlo som det lykkedes general Fleicher å skape ved sit uriktige kommunike som ble utsendt i radio 10-4 1940 råder fremdeles på mange hold. Den militære Lagmannsrett karakteriserte kommunikéet etter fortjeneste og uttalte at han ved dette «uberettiget ble stemplet som krigsforreder.» Som følge av det uriktige kommunike, har publikum oversett divisjonssjefens uheldige disposisjoner natten til 9. april. Disse er kritisert både av major Om-dal, oberst Munthe-Kaas og av major Nordlie (den siste i bilag til innstillingen fra Undersøkelseskommissionen av 1945.)

Aktor i Høyesterett snakket

AKSEL BERGER:

En bondes syn på organisasjonsutviklingen i landbruket

Annen artikkel

Utviklingen hittil

Det bør vel være riktig å stanse litt her og stille spørsmålet? Hva er grunn til disse radikale kursendringer? Og hvorfor er bøndernes representanter med på disse store statsinngrep i vårt samfunns-liv?

For å svare på dette kan det være nødvendig å gå endel år tilbake.

Under siste krig som alltid ellers, står tiden og utviklingen aldri stille. De forskjellige næringer og samfunnsgrupper i vårt land arbeidet i disse år like så intenst for sin framtid som noensinne før. De som fulgte med ville sikkert ha merket seg dette.

Utarbeidede planer lå ferdig til bruk etterhvert som det meldte seg anledning. Nå gjaldt det å komme foran og over motstanderens hindringer.

De som tok fatt på organisasjonsarbeidet i landbruket i 1945 må sikkert ha stått uvitende overfor andres arbeid. Deres forsvar ble iallfall ikke tatt frem, og innsatsen gikk stadig i motstanderens favør. Den militære seier ble feiret i begeistring og hyllest til den seirende part. Uten tanke på hva seiren ville bringe for framtiden.

Anderledes tenkende mennesker ble uten videre utsjaltet under den kommunistiske parole om «unasjonale» som skulle ha arbeidet for framtidig tysk herredømme over vårt land.

De nøytrale som forsto noe av utviklingen og ga uttrykk for dette ble «silkefront» og ble stilt ved siden av de «unasjonale» rekker. Den kommunistiske farve var glemt.

Forholdet er vel at disse som ved frigjøringen ble stemplet som «unasjonale» på et tidlig tidspunkt tok bestemt

fortsatt om Sundlo som forreder, men Høyesterett tok intet hensyn til det.» —

Konrad Sundlo.

avstand fra den kommunistiske utvikling.

Norges Bondelag tok mange år før krigen et klart standpunkt her, og sympatiserte med alt arbeid som tok sikte på å bryte disse krefter ned. En av våre bondeførere sa således engang at Norges bønder var den klippe hvorpå kommunismen skulle strande.

Etterhvert som en begynte å ane krigens utfall og slutning ble det fra sterke krefter i og utenfor vårt land satt igang propaganda for å slå motstandere av kommunismen ned. Definisjon av selve ordet kommunisme ble også søkt endret derhen at kun de som går helt inn for Russland og russisk diktatur nå kalles kommunister mens de som arbeider for innførelse av kommunistiske ideer ved statsdiktatur i vårt land står på nasjonal grunn. Et besnærende fellesprogram som politisk startgrunnlag etter frigjøringen ga maktøverne tid til å befeste sine planer.

Det ble også manøvrert slik at samtlige politiske partier gikk med på å sette ca hundre tusen kvinner og menn utenfor utviklingen og samfunnet ed landssvikoppgjøret. Ved suspensasjon av stemmerett for et lengere tidsrom av hundre tusen er landet blitt sosialisert og tvangsdirigert på en måte som ellers ikke hadde kunnet skje, da disse som her var satt utenfor var sikre motstandere av denne linje. Her har vi bakgrunnen for landssvikloven og rettsoppgjøret.

Det nye Norges Bondelag var så blendet av krigsseieren og fellesprogrammets ånd at de valgte den samme linje og sjaltet ut sine egne. Noen annen forsvarlig grunn kan vel ikke anføres for de som ble rammet her utenfor rettsoppgjøret og hvor praktisk talt alle av det gamle Norges Bondelags 37 landsstyremedlemmer er satt utenfor. Men dette måtte vel til for å sikre de

nye linjers gjennomføring. Ellers ville det være lett å rette de feil som N. B. i 1945 tok til Bondesambandets virksomhet i krigsårene, når vårt rettsvesen hadde avsagt sin dom.

I det nye Norges Bondelags lover er jo også fellesprogrammets ånd sterkt fram-tredende. Organisasjonen skal gjøre alt den evner for å løse sine oppgaver ved forhandlinger med de offentlige myndigheter. Det er ikke så lite som er utrettet på denne linje hittil. Hvor langt evnene rekker videre vil tiden vise.

Det er mange som spør hvorfor det er så stille om aktuelle spørsmål i dagens presse i motsetning til tidligere. Det som kommer fram her er enten fra organisasjonenes ledelse eller fra en eller annen funksjonær. I mange tilfelle også fra de som står utenfor bøndernes organisasjoner og interesser. Den praktiserende bondes syn kommer sjelden fram. Svaret her må være at den private bonde står uforstående og tvilende overfor utviklingen. De velger å tie inntil videre. Hvorvidt det vil bli anledning til senere å rette på det som en ikke er enig i kan være meget tvilsomt.

FOLK og LAND

Utkommer i Oslo

Redaksjon: Postboks 1407, Oslo
Telefon 55 76 56

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5,
Oslo — Telefon 37 76 96

Løssalgpris: 40 øre

Abonnementspriser:

Kr. 16, pr. år, kr. 8, pr. halvår
Sverige, Danmark: Kr. 20, pr. år,
kr. 10 pr. halvår
Utlandet forøvrig: Kr. 24, pr. år,
kr. 12 pr. halvår
I nøytralt omslag kr. 30,— pr. år
kr. 15,— pr. halvår

Annonsepris: 32 øre pr. millimeter
over en spalte

Bruk postgironr. 16450

Sambandstrykkeriet A/S — Oslo.